

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje program na podporu pozorování a sledování vesmíru

COM(2013) 107 final – 2013/0064 (COD)

(2013/C 327/08)

Zpravodaj: **pan IOZIA**

Dne 14. března 2013 se Evropský parlament a dne 20. března 2013 Rada, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje program na podporu pozorování a sledování vesmíru

COM(2013) 107 final – 2013/0064 (COD).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 27. června 2013.

Na 491. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 10. a 11. července 2013 (jednání dne 10. července 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 165 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV uznává, že je důležité, aby Evropa měla k dispozici nezávislý systém pozorování vesmíru na ochranu své vesmírné infrastruktury a vynášení svých objektů do vesmíru, a vítá iniciativu Komise, která vůbec poprvé řeší tuto problematiku a navrhuje řešení, aby byl v této oblasti v EU zahájen proces spolupráce a integrace.

1.2 EHSV podporuje představu Komise, že členské státy vypracují operační návrhy, jež jí předloží ke schválení, bude-li zřejmý zájem EU na kvalitě a kvantitě předpokládaných informací, na sdílení znalostí a metod a na schopnosti analyzovat údaje.

1.3 EHSV si je vědom, že je obtížné najít společná řešení pro všechny členské státy, a domnívá se, že návrh Komise je prvním a významným krokem k ambicióznějším cílům společné práce. Vzhledem k vážnému vojenskému zájmu na tomto programu je vytvoření společné infrastruktury, k němuž snad – jak EHSV doufá – dojde co nejdříve a právě na základě této iniciativy, složité. Je však účelné položit základ pro tuto spolupráci mezi civilní a vojenskou oblastí, na níž by se měla podílet ESA, Evropská obranná agentura a ředitelství pro řízení krizí a plánování.

1.4 EHSV se domnívá, že prioritou je to, aby finanční prostředky vyčleněné na činnost SST na období 7 let od zřízení této služby byly použity na vybudování základu nezávislého evropského systému, do něž by bylo možné přesunout část nynějších kapacit dostupných v obranných strukturách členských států. K tomu by mělo dojít díky využívání stávajících optických teleskopů používaných v Evropě (Kanárské ostrovy) a zbudování alespoň jednoho evropského radaru srovnatelné

třídy s radary používanými v obranných strukturách. Byl by to určitý způsob dlouhodobé investice, při níž by se nové schopnosti a dovednosti přenášely do civilní oblasti s cílem zvýšit životní úroveň evropských občanů.

1.5 EHSV se domnívá, že během 7 let plánovaných na provádění tohoto programu bude nutné, aby byl prostřednictvím konkrétních ustanovení určen rozsah služby, který partneři na národní úrovni očekávají, z hlediska množství poskytovaných údajů, jejich druhu, četnosti poskytování, kvality a dostupnosti, tak aby byly k dispozici nástroje nezbytné na hodnocení služby obdobné s těmi, které již existují pro výzkumné programy v rámci 7. rámcového programu, v nichž jsou tyto parametry jasně a dohodnuté.

1.6 EHSV doporučuje ponechat kritéria přístupu k programu otevřená a přístup více upřesnit v ustanovení čl. 7 odst. 1 písm. a). Je mimořádně důležité, aby se programu mohly účastnit nejen země, které již nezávislé kapacity mají (např. Francie, Německo, Spojené království), ale všichni, kdo mohou dát k dispozici své schopnosti v oblasti zpracování dat. Navrhované znění by se mělo přepracovat.

1.7 EHSV upozorňuje na to, že soubor činností v oblasti pozorování, známý jako získávání poznatků o situaci ve vesmíru (SSA, *Space Situational Awareness*), zahrnuje kromě pozorování a sledování vesmíru (SST, *Space Surveillance and Tracking*) i monitorování kosmického počasí (*Space Weather*) (v souvislosti s magnetickou aktivitou Slunce) a objektů v blízkosti Země (NEO, *Near-Earth Objects*).

1.8 Především vzhledem k tomu, že bylo uznáno, že nebezpečí pro vesmírnou infrastrukturu vyplývající ze sluneční aktivity je minimálně stejné nebo dokonce i podstatně vyšší, vezmeme-li v úvahu účinky mimořádně intenzivních jevů, se EHSV domnívá, že by se tyto dva aspekty, jak se původně zamýšlelo v definici SSA, měly sledovat souběžně. Vyzývá proto Komisi, aby spolu s ESA, která je již aktivně zapojena v programu ochrany před slunečním zářením, vypracovala celkový rámec zahrnující nejrůznější aspekty obrany vesmírné infrastruktury. V závěrech z konference o vesmíru a bezpečnosti, která se konala ve dnech 10. a 11. března 2011 v Madridu (zmiňovaných v Posouzení dopadu), je jasně zdůrazněno, že je třeba posílit spolupráci v této oblasti mezi všemi zainteresovanými stranami, zejména EU, ESA a členskými státy.

1.9 EHSV souhlasí s návrhem Komise posílit spolupráci s USA a s dalšími státy, které mají na společném projektu ochrany vesmírné infrastruktury zájem, neboť umožní předcházet nebezpečným kolizím, jež mají často katastrofální důsledky, a to i s malými zařízeními, jež mohou vyřadit z provozu drahé družice, které jsou pro lidskou činnost neodmyslitelné.

2. Dokument Komise

2.1 Předmětné sdělení navrhuje zřídit nový evropský program na pozorování vesmíru a sledování objektů na oběžné dráze Země, nazvaný SST (*Space Surveillance and Tracking*).

2.2 Program se zřizuje jako reakce na nutnost chránit evropské vesmírné infrastruktury – zejména programy Galileo a Copernicus/GMES, ale i evropské objekty vypouštěné do vesmíru – před rizikem souvisejícím s nebezpečím srážky s vesmírným odpadem.

2.3 Ve sdělení je rovněž určen právní rámec programu a nástin jeho financování na období 2014–2020.

2.4 Sdělení provází zpráva⁽¹⁾, v níž se popisuje zejména pět náčrtů financování a správa programu a jejich charakteristiky, náklady a výhody.

2.5 Zpráva předchází samotnému legislativnímu textu a objasňuje jeho souvislosti.

2.6 Přibližná celková navrhovaná výše příspěvku Unie na provádění SST na období 2014–2020 činí 70 milionů EUR.

2.7 Do těchto nákladů by byl zahrnut příspěvek na provoz snímačů, které již zúčastněné členské státy obvykle mají ve

svých vojenských strukturách, a pohotovostní služby využívající údaje od zúčastněných členských států a poskytované Satelitním střediskem Evropské unie (EUSC).

2.8 Účast na programu je nepovinná a zúčastněné členské státy musejí mít vlastní snímače (teleskopy, radary), které jsou již v provozu, a potřebné technické a personální zdroje nebo odpovídající znalosti v oblasti zpracování dat.

2.9 Podle shrnutí hodnocení dopadu příloženého k návrhu činí minimální náklady na události související se srážkou evropských operačních družic s vesmírným odpadem 140 mil. EUR ročně a odhaduje se, že vzhledem k očekávanému 50 % nárůstu služeb v družicovém sektoru v příštích letech vzrostou až na 210 mil. EUR. Tyto údaje představují velmi konzervativní odhad a není v nich zahrnuta ztráta „na zemi“, tj. hospodářská ztráta způsobená přerušením služeb závislých na družicových údajích.

2.10 Je třeba podotknout, že téměř žádná z těchto ztrát není zapříčiněna fyzickou ztrátou družic, ale spíše zkrácením jejich životnosti z důvodu provádění manévřů, které mají zabránit kolizím.

2.11 Přestože dnes různé členské státy provádějí vlastní pozorování, Komise se domnívá, že zapojení EU je nezbytné z toho důvodu, aby byly shromážděny investice potřebné pro financování projektu, zavedení mechanismů řízení, vymezení politiky nakládání s údaji a dále zajištění toho, aby stávající a budoucí kapacity byly využity koordinovaně.

2.12 Doposud byla pro všechny pohotovostní služby referenčním měřítkem americká síť *Space Surveillance Network* (SSN) spravovaná ministerstvem obrany USA. V této souvislosti se Výbor domnívá, že spolupráce mezi EU a USA založená na bezplatném poskytování údajů ze strany USA je nedostatečná, neboť tyto údaje nejsou dostatečně přesné a podléhají správě, nad níž EU nemá žádnou kontrolu.

2.13 Zřízení této služby by proto bylo v plném souladu se strategií nezávislosti Evropy v oblastech považovaných za kritické, zejména v oblasti přístupu do vesmíru.

2.14 V současné době se v Evropě odhaduje, že 65 % snímačů družic na nízké oběžné dráze Země (LEO – *Low Earth Orbit*) je zcela nebo zčásti spravováno institucemi zabývajícími se obranou⁽²⁾.

2.15 Má se za to, že Evropská kosmická agentura (ESA) není vhodnou agenturou k provádění takového programu, neboť nemá vybavení na zpracování důvěrných údajů, jako jsou údaje ze snímačů spravovaných vojenskými strukturami.

⁽¹⁾ Pracovní dokument útvarů Komise *Impact Assessment* [Posouzení dopadu], SWD(2013) 55 final.

⁽²⁾ *Study on Capability Gaps concerning Space Situational Awareness*, ONERA, 2007.

2.16 Evropským subjektem pověřeným koordinací, který by se měl zabývat řízením funkcí služby, by mělo být Satelitní středisko Evropské unie (dále jen „EUSC“) – agentura Unie zřízená společnou akcí Rady dne 20. července 2001, která civilním a vojenským uživatelům poskytuje informační služby a produkty v oblasti geoprostorových snímků s různými úrovněmi důvěrnosti informací. EUSC by mohlo usnadnit poskytování služeb SST a mohlo by se (ve spolupráci se zúčastněnými členskými státy) podílet na zřízení a provozu servisní funkce SST, jež je jedním z cílů programu na podporu SST. Současné znění statutu tohoto střediska však nestanoví, že by se EUSC mělo v oblasti SST aktivně zapojit.

2.17 Očekává se, že ke správě programu bude zapotřebí 50 pracovníků (včetně lidských zdrojů poskytnutých zúčastněnými členskými státy, CSUE a Komisí).

3. Obecné připomínky

3.1 Podle EHSV není v návrhu stanoveno, že na evropské úrovni musí být vytvořeny dostatečné nástroje a schopnosti ke sběru a analýze dat, a Evropa by se tudíž na konci 5letého období financování tohoto programu ocitla v téže situaci jako před 5 lety a musela by tedy pravděpodobně tuto dohodu obnovit, aby byla zajištěna kontinuita poskytování dat z obranných struktur zúčastněných členských států.

3.2 Vzhledem k navrženému financování ve výši 70 mil. EUR nejsou stanoveny požadavky na dostupnost a kvalitu údajů, které by vnitrostátní struktury měly poskytovat, ani na jejich včasné poskytování. Proto není snadné určit kritéria hodnocení poskytované služby. To bude možné, teprve až Komise přijme prováděcí akty, jež bude třeba vypracovat.

3.3 Členské státy mají za to, že ESA neposkytuje dostatečné záruky pro nakládání s důvěrnými informacemi, proto by za tento úkol mělo být odpovědné EUSC. Je však třeba podotknout, že na úrovni jednotlivých členských států se s důvěrnými informacemi v zemích, jež mají k dispozici systém pozorování a sledování (např. Spojené království, Francie, Německo), nakládá v rámci spolupráce mezi orgány odpovědnými za vesmír a obranu, což budí dojem, že v praxi je model spolupráce mezi těmito orgány skutečně efektivní. Proto není jasné, proč by ESA měla být z poskytování této služby vyloučena, a to i vzhledem k tomu, že je již zapojena do celosvětové pohotovostní služby a do zvládnání katastrof *International Charter on Space and Major Disasters*.

3.4 Program SST je jednou ze tří součástí přípravného programu SSA (*Space Situational Awareness*), který od roku 2009 v předoperační podobě řídí ESA. Zbývajícími dvěma součástmi jsou kosmické počasí a objekty v blízkosti Země (*Space Weather a Near-Earth Objects*).

3.5 Přípravný program SSA agentury ESA byl financován z rozpočtu ve výši 55 mil. EUR. Není jasné, jaký je vztah mezi těmito dvěma programy. Zejména není zřejmé, jak má být služba SST podpořena podobnou službou, jež by vydávala a řídila varování před riziky spojenými se sluneční aktivitou.

3.6 Je vhodné srovnat závažnost škod způsobených srážkami s vesmírným odpadem se závažností škod způsobených geomagnetickou aktivitou Slunce. Podle studie NOAA (*National Oceanic and Atmospheric Administration*) provedené v USA ⁽³⁾ jsou ekonomické ztráty způsobené vlivem magnetických bouří na družicovou infrastrukturu nesmírné. V roce 2003 zničila intenzivní sluneční aktivita japonskou družici ADEOS-2 v ceně 640 mil. USD. V roce 1997 došlo v důsledku magnetické bouře ke ztrátě telekomunikační družice Telstar v hodnotě 270 mil. USD. A v roce 1989 způsobila jiná magnetická bouře devítihodinový výpadek proudu v Kanadě, jehož škody byly vyčísleny na 6 mld. USD.

3.7 Odhaduje se, že mohutná sluneční bouře (*solar super-storm*), jako byla ta v roce 1859, by dnes jen z hlediska škod na družicích na geostacionární dráze způsobila škody ve výši 30 mld. USD, zatímco škody na rozvodné síti by tuto částku zvýšily na 1 až 2 biliony USD a plná obnova funkčnosti by si vyžádala 4 až 10 let ⁽⁴⁾.

3.8 Míra rizika spojeného se sluneční aktivitou je minimálně stejná jako u srážek s vesmírným odpadem. Proto se EHSV domnívá, že by řízení obou rizik mělo probíhat společně, jak bylo ostatně stanoveno v březnu 2011 na konferenci v Madridu. Ve sdělení však není upřesněno, kdo bude operační službu varování před sluneční aktivitou provozovat.

3.9 EHSV se domnívá, že by se v návrhu mělo zohlednit, že ochrana evropské vesmírné infrastruktury zahrnuje i doplňkové monitorování kosmického počasí a prováděcí lhůty a lhůty pro integraci obou systémů.

4. Konkrétní připomínky

4.1 V čl. 5 odst. 2 se stanoví, že nebudou vytvářeny nové kapacity, nýbrž že se využijí stávající kapacity členských států. V kapitole 2 memoranda se však výslovně uvádí, že jsou stávající kapacity nedostačující. Není zcela jasné, jaký druh systému by tedy měl být konkrétně zaveden, a to i vzhledem k pěti druhům uvedeným v příloženém Posouzení dopadu.

4.2 Technické parametry tohoto systému nejsou výslovně stanoveny. Je popsán jeho účel, ale odkazuje se na budoucí diskusi mezi členskými státy, při níž má být určeno, co by měl zahrnovat.

⁽³⁾ *Value of a Weather-Ready Nation*, 2011, NOAA.

⁽⁴⁾ Viz National Research Council (2008), *Severe Space Weather Events – Understanding Societal and Economic Impacts: A Workshop Report*, Washington, DC: The National Academies Press.

4.3 Vztah mezi vojenským a civilním využitím. Systém byl vybudován pro civilní využití, většina informací je však vojenské povahy. Neexistují žádné výslovné požadavky či protokoly, které by vojenskou stranu zavazovaly k poskytování těchto informací civilní straně. I v této souvislosti se v dokumentu odkazuje na vymezení problému v budoucnosti.

4.4 Vztah mezi členskými státy a EU. V návrhu se uvádí, že všechny snímače jsou a musí zůstat v rukou jednotlivých členských států. Nezdá se, že by existovaly výslovné povinnosti zaručující minimální míru datových a informačních toků.

4.5 Definice služby. V návrhu není výslovně uvedena. Není tudíž možné posoudit, zda je pro účely projektů v rámci programu dostačující.

4.6 Ve svém usnesení z 26. září 2008 nazvaném *Dosažení pokroku v evropské politice pro oblast vesmíru* Rada poukazuje na

nutnost „rozvíjet kapacitu pro splnění potřeb evropských uživatelů, pokud jde o komplexní situační orientaci ve vesmírném prostředí“.

4.7 Je důležité, aby se neustále pracovalo na vývoji programu SST i na probíhajících programech SSA.

4.8 „Ukazatele výsledků a dopadů“ zmiňované v odstavci 1.4.4 jsou spíše tautologickým výrazem a v praxi jsou pro následné hodnocení účinnosti programu téměř nevyužitelné.

4.9 Ponecháme-li stranou definici správy, není správně určen provozní model systému.

Účast členských států není povinná. Jaký je minimální základ pro to, aby byla služba funkční?

V Bruselu dne 10. července 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE
